

Vlado na počitnicah.

Lansko leto smo sklenili, da gremo čez počitnice na deželo k stari materi. Človek, zroč dannadan v hudem poletju puste mestne zidove, si zaželi počitka in razvedrila v naravi. Dom stare matere pa je bil daleč od mestnega šuma, v tihi dolinici, obdani okroginkrog od zelenih travnikov in senčnatih gozdov. To je bilo kot nalašč za nas, in že pol leta prej smo sanjali o počitnicah.

Najmlajši udek naše družine, Vlado, je pri svoji triletni modrosti že razumel, da bo to nekaj posebnega, kajti dostikrat je zapustil svoje igrače, tekkel k materi pa je ves srečen pravil: »Mama, gremo na počitnice ... k stari mamić gremo.«

Bog ve, kaj je Vlado ob tem mislil, morda na bonbone ali na žive konjićke, ki jih je s takim veseljem opazoval na cesti. Govoril je pać, ker je slišal nas; in ker smo bili mi veseli ob takih pogovorih, se je razveselil tudi on, kadar mu je prišla v spomin beseda ‚poćitnice‘ ali ‚stara mama‘.

Menili smo se večkrat, da pišemo stari mami. To si je Vlado zapomnil, in kadar je dobil svinćnik v roke, so bili vsi ceniki — te smo prepuščali Vladu, da so bile knjićge varne pred njim — polni njegovih ćirićar. In ves zadovoljen je kazal potem mamić svoje ćudovite, navadnim zemljanom popolnoma nerazumljive kavke. Pri tem je seveda zelo vaćno kimal z glavo in pripovedoval: »Pisal stari mamić ... gremo na poćitnice ... k stari mami gremo ...« In pri vsakem pismu, ki smo ga dobili po pošti, je izpraševal: »Je pisala stara mama?« —

Hotel se je tudi na lastne oći preprićati in dobiti pismo v roke, pa mu navadno pisma nismo dali. Kadar je pa došel kak neporabljev cenik — takrat je pa dobil tudi Vlado svoje »pismo«, ki ga je neizrećeno razveselilo. Saj je bilo od stare mame — tako je pravil — in notri je bilo navadnu polno podobic, ki jih je znal že tudi Vlado »brati«.

Slednjič je pa vendar prišel zaželeni dan, in odšli smo na počitnice k stari mami.

Tam se je začelo novo življenje za Vlada. Toliko novih stvari je videl na deželi, da mu je oko kar strmelo nad vsemi temi čudesi.

Stara mamica ga v začetku ni posebno zanimala. Kdove, kaj si je on predstavljal pod imenom 'stara mama'. »Nisi stara mama,« ji je rekel. »To je mama,« in pokazal je na svojo mater.

Prve dni ga je zanimal najbolj pes, kajti v mestu ga nismo imeli. Z njim se je takorekoč spoprijateljil, ker je bila tudi še živalca mlada in prav otročje-norčave pameti. Zato sta se z Vladom tako dobro razumela. Pes mu ni zameril, če ga je Vlado tud pritisnil na repek, in nasprotno je Vlado potrpel če ga je kužek kaj obgrizel.

Kokoši pri stari materi pa te čase niso imele miru. Vedno je bil krik na dvorišču, in petelin je moral biti kar naprej na straži — na kupu gnoja — boječ se za svojo čredo. Kakor general za svoje vojake, tako je skrbel on za podložne pitke. Opazovali smo, da je petelin že kričal, če je le zagledal Vladkovo glavo pri oknu.

Kaj pa jim je vendar hotel Vlado? Lovil jih je, in ker so bežale pred njim, je imel Vlado silno velik pogum. Petelin pa nekoč ni hotel bežati — celo zagnal se je proti Vladu. No, takrat je pa Vlado v svoji miroljubnosti zbežal. Čisto razumljivo: Dokler sovražnik beži, je vsakdo lahko pogumen; a če se postavi po robu, potem je pa že bolj varno, pokazati pete, kot siliti z glavo naprej. Od tega časa je izkazoval Vlado petelinu nekaj več spoštovanja in ga ni napadal; ravno tako ni hotel njegove družine begati, če je bil petelin navzoč.

Zelo je zanimala Vlada tudi živina. Stric France ga je moral zdajpazdaj peljati v hlev, da sta gledala mladega žrebička in okrogloglave teličke. Žrebiček je bil Vladu posebno všeč. Vselej ga je moral pobožati in pravil je: »Je priden žrebiček, je moj žrebiček.« Nekoč je živalca ležala, in Vlado je ves

žalosten rekel stricu: »Tiho! Je bolan žrebiček, naj spančka! Ne bo umrl!«

Vladkova ljubezen do živalic je bila pa tuintam še prevelika.

Dva dni po našem prihodu na počitnice so se izvalili stari materi piščanci. Petnajst kepic je bilo, in svoj dom so imele za nekaj dni v kuhinji. Koklja je bila namreč tako skrbna, da bi se ji bilo zunaj na dvorišču zmešalo še tisto malo pameti, ki jo more imeti drobnoglava kokoš; kajti na dvorišču bi bila videla skrbna koklja neštevilno sovražnikov — med njimi tudi Vlada, in to bi bilo preveč skrbi za njeno boleče srce. Zato je stara mati sklenila, da bo treba mali zarod nekaj dni imeti v kuhinji, kamor Vlado ne pride tako pogosto. In piščanci so ostali v kuhinji.

Tretji dan pa je Vlado že zašel v kuhinjo. Nihče ni videl, kdaj se je zmuznil skozi vrata. Tisti čas pa so bili piščanci slučajno pod materinim okriljem pod pečjo, kar je bilo zelo prav. Pri njih tedaj Vlado ni imel kaj opraviti, ker je koklja že tako na vse načine godrnjala.

Vlado pa vendar ni mogel biti brez dela. Na ognjišču je stala polna latvica smetane, in ker je imel Vlado veselje, prelivati tekočine iz posode v posodo, je pograbil latvico in zlil smetano v škafove prašiče.

Kmalu je pa prišla v kuhinjo stara mati in je glasno vzdihnila: »Vlado, Vlado! Kaj si pa naredil?« Vlado pa je pojasnil: »Naredil ... pujski papali ...«

Ker je videl Vlado deklo, kako stresa včasih iz raznih posod jed za prašiče v pominjek, je storil tudi on tako. Kdo mu more zameriti? Stara mati mu ni zamerila, in pujski tudi gotovo ne, ker so se tisto jutro sladko oblizavali.

Drugič je pa pokazal Vlado svojo ljubezen do živali na ta-le preljubezni način: Lovil je piščance po kuhinji, pa ni mogel ujeti nobenega. Pomagala mu je pri tem stara mati in mu dala drobno živalco v roke. Pišče je vpilo in se je hotelo oprostiti. Vlado ga je pa iz ljubezni tako pritisnil k sebi, da je ži-

valci kar zastala sapa. Stara mati je zakričala in hotela oprostiti piščanca — toda ta je že nagnil glavičo in od bolečin vztrepetaval. Stara mati ga je položila potem na tla, pa živalca ni mogla več hoditi. Premetavala se je po tleh in žalostno klicala svojo mater, ki je vsa prestrašena skrila ostale svoje drage pod peruti in z jeznimi pogledi merila Vlada.

»Oh, saj pravim,« je tožila stara mati potem družini, »pri otrocih se je pa res treba pridno mazati s potrpežljivostjo.« — »Ali pa s pazljivostjo,« so dodali modro stari stric.

Od tega časa so Vlada bolj odganjali od kuhinje, ker je že tudi razna posoda dobila znamenja njegove moči, oziroma nerodnosti. Lončeno latvico si je fantek na primer izvolil za svoj stoliček. Poveznil jo je na tla in je sedel nanjo. In v tistem hipu je že sedel Vlado na razvalinah svojega prestola — na kupu črepinj.

Od takrat mu je bila pa kuhinja zaprta, če ni imel kdo ravno toliko časa, da je pazil samo nanj.

Veliko veselje je delal Vlado potok, ki je šumljal nedaleč od hiše. Metal je vanj listje in palice in začudeno gledal, kako je nesla voda vse predmete naprej. Listom, ki so plavali na vodi, je rekel, da se peljejo. Na vsak način se je hotel tudi on peljati z njimi, pa se je moral zadovoljiti z gledanjem. Potok je bil res še premrzal zanj. Sicer se je pa Vlado tako po dvakrat na teden kopal doma v banji. To ga je neizrečeno veselilo. Tudi mrzle vode se ni tako bal kot kak zanikaren šolarček, ki nosi po knjigah in po zvezkih pečate svojih grdih prstov...

Kadar je bilo pa slabo vreme, smo se morali pa le vsi zateči v kuhinjo. Takrat je bil seveda Vlado pod strogim nadzorstvom, da ni bilo zopet tožbâ in godrnjanja.

Ob večerih smo imeli posebno dosti križev z malim Vladkom, ker je hotel vselej jesti z družino. Dali smo mu vendar že prej mleka, pa on je hotel le posnemati druge in sedeti z njimi za mizo. Navadno je družina večerjala žgance ali močnik z mlekom, kar je tudi Vlado šlo zelo v slast.

K počitku ga pa kar ni bilo mogoče odpraviti. Sploh je menda mislil, da ima isto pravico čuti kot drugi in delati, kar delajo drugi.

Pa mu je rekel nekoč stric France: »Alo, Vlado, greva spat!« — »Ti pojdi spat ... si zaspan,« mu je odvrnil Vlado in ga začel vleči proti durim. Stric se je res vlegel za peč, Vlado je pa pristavil stolček in zlezel na stričeva kolena. Sédel je potem stricu na prsi, ga prijel za roko in rekel: »Še križka!« In naredila sta nekako tako kot Vlado, če se je sam umival ... Potem je pa Vlado legel k stricu in ga »zaninal«: »Ni-na-ni-na ...« Kmalu pa je utihnila »ni-na,« ker se je Vlado izgubil v sanjah ...

Tiste dni je odšel stric nekoč v semenj. Vlado je pa že prej pravil: »Stric bo šel v semenj, pa bo prinesel Vladu konjca in cukерčka!«

Ko je stric Francè odhajal, ga je šel tudi Vlado nekaj časa spremit. Nekaj dni nato pa je začel tudi on pripovedovati: »Grem v semenj!« In res jo je ob prvi priliki, ko nismo pazili nanj, mahnil po oni cesti, koder je odšel stric. Daleč je že bil, ko ga je dotekla dekla, in nič kaj rad se ni vrnil. Še parkrat je poizkušal uresničiti svoj načrt, pa smo mu vselej prekrižali namero.

Poleg glavne sobe, takoimenovane »hiše«, kjer se je zbirala družina, je bila pri stari materi v pritličju tudi boljša sobica, namenjena za obiske. V tej sobici je bilo več lepih reči, tako lončki za cvetice, knjižge in podobe, kar je bilo Vladu vse prav všeč.

Na vsak način si je hotel te predmete ogledati prav od blizu, kar mu pa iz umljive previdnosti nismo pustili. V to sobo je sploh malokdaj zašel. Priti pa je le hotel z zvijačo noter.

Če je imel kdo le za hip opravila v tisti sobici, navadno ni zaprl vrat za seboj. Takrat je pa Vlado hitro vrgel kako svojo igračo skozi odprta vrata. Mislil si je seveda, da ima vsled tega, ker leži njegova igrača v sobi, tudi on pravico vstopiti: »Pobрати, pobрати,« je kričal v takem slučaju in odlezel v sobo. Igrače pa ni hotel takoj pobрати, ampak si je izvolil najprej kaj drugega. To se je zgodilo mnogokrat,

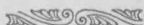
tako da smo se sledujoč navadili zapirati vrata za seboj . . .

Tako je naš Vlado živel na deželi. Ko smo odhajali, smo imeli vsi rosne oči, a Vlado je vse tolažil: »Z Bogom, na svidenje!« Prav kakor je slišal govoriti druge.

In čez zimo je pisala stara mati, da na deželi že vsi zopet težko pričakujejo svidenja. Dodala je tudi to, da je posebno deklam hudo po Vladu. Ko je bil namreč Vlado v hiši, je bil vedno on kriv, če se je kaj izgubilo; sedaj pa pada zopet vsa krivda nanje . . .

Mi smo odpisali, da bomo z veseljem zopet prišli ob počitnicah, samo med tem časom naj se pri stari materi vadijo v mazanju s potrpežljivostjo. kajti Vlado raste in z njim rasto tudi njegove muhe . . .

Maksimov.

Begunec Franjo.

Prve dni meseca septembra se je ustavil pred županovo hišo voz, ki je pripeljal s postaje kakih dvajset beguncev — Poljakov. Kopa vaških otrok in tudi nekaj radovednih ženic se je gnetlo okrog došlih tujcev. Bili so izmučeni. Strah, žalost in trpljenje se jim je čitalo z obrazov. Domači paglavci so obstopili dečka, ki je prišel z begunci. Bil je to trinajstletni Franjo, revček-pohabljenec, in kakor so pripovedovali begunci, je bil Franjo sirota. Stara ženica iz sosesčine se ga je usmilila in ga dovedla s seboj. Oče je služil kot vojak cesarju in domovini. Matere svoje Franjo ni nikdar poznal. Umrla mu je v prvih njegovih detinskih dneh. In sedaj jo je moral zapustiti.

Tiho in otožno kot senca je lazil otrok za dobro starko. Od dne do dne je postajal potem otožnejši. Ubogi Franjo! Kako daleč si od očeta, ki ti je edini na svetu delil ljubezen in skrbel zate! Ni si iskal Franjo tovarišije med veselo vaško mladino. Posedal je najrajši sam, v hladnih jesenskih dneh in